

1944, október 15.¹ [Banská Bystrica.] — Zpráva veliteľa 1. čs. armády gen. R. Viesta o výsledku rokovania s maršalom Konevom 1. 10. 1944 o pomoci pre povstanie, zaslaná rádiotelegraficky hlavnému veliteľovi gen. S. Ingrovi v Londýne.

Na Vašu depešu:²

U maršala Koneva som bol dňa 1. októbra 1944 a žiadal som ho okrem urýchlenia prevozu 2. brigády:

1. o dodanie pohonných hmôt, streliva, bômb pre náš letecký stíhací pluk na Slovensku,

2. odoslanie ďalšej leteckej jednotky štormovikov s precvičenými pilotmi slovenskej armády,

3. o dodanie protitankových a protipechotných mín,

4. o dodanie protitankových pušiek.

Na všetky požiadavky som dostal kladnú odpoveď. Letecký pluk žiadaný materiál dostal a dodávka od tej doby už opakovaná.

Ďalšia letecká jednotka nebola ešte zaslaná.

Ad 3 a 4: Bolo dodané 2. brigáde a postupne spolu s iným materiálom sa priváža.

Už je tu celá brigáda, materiál sa ešte dováža.

Gen. Viest.

SŪA PRAHA. PMR-L, sign. Slov. nár. rada. Odpis. Strojopisný priepis.

1944, október 17. Praha. — Zpráva úradu vojenského splnomocnenca pri nemeckom štátnom ministrovi pre Čechy a Moravu a veliteľa vojenského okruhu Čechy a Morava K. H. Frankovi s večerným situačným hlásením nemeckého veliteľa na Slovensku zo 16. 10. 1944.

Tajné!

Vec: Situácia na Slovensku.

Večerné hlásenie nemeckého veliteľa na Slovensku zo 16. 10. 1944.

1. *Situácia nepriateľa:*

Pred divíziou Tatra a bojovou skupinou Schill čulá nepriateľská prieskumná činnosť. Cez deň nepriateľ rušil našu cestnú dopravu v priestore Kremnica—Horná Štubňa hĺbkovými letmi. Vyloženie pluku Dirlwanger v Diviakoch (21 km severne od Kremnice) bolo rušené bombardovaním a ostreľovaním palubnými zbraňami.

¹ V českém znění jako záznam došlejší dešifrované depeše VI 1016140/44 s dátumom 17. 10. 1944. (VHA Praha. Západ I, HV Londýn, 9/6/1.) — Publik. Č. Amort, „Na pomoc československému lidu“, Praha 1960, s. 367.

² Ingrov dotaz z 11. 10. 1944 (SŪA Praha, b S 40-3/17, zprávy odoslané Vítovi a Leyovi) na rozsah vyžadované pomoci od maršala Koneva a na množství dodaného materiálu.

710 Južne od Ružomberka premávajú ojedinelé vozidlá a spojky z Lipt. Osady na sever.

Situácia bánd: Podľa výpovedí prebehlíkov sú v priestore Turč. Blatnice (12 km sev. od Hornej Štubne) 4 roty po 70 mužov s ťažkými zbraňami a po jednej pancierovej puške. Vedenie majú ruskí dôstojníci.

Podľa výpovedí obyvateľov 240 banditov prekročilo hranicu pri Skalitom (12 km juhových. od Jablunkova).

2. Vlastná situácia:

Divízia Tatra a bojová skupina Schill robia na celom fronte — bojová skupina Schill v súvislosti so situáciou v Maďarsku aj južným smerom — silnú prieskumnú a výzvednú činnosť. Získali sa zajatci, ukoristili sa ľahké a ťažké pechotné zbrane.

14. SS divízia granátnikov (Halič č. 1) podnikla aj dnes niekoľko prepádov.

Letecká činnosť: V noci 1. Ju 52 zhodil letáky nad stredným Slovenskom, cez deň pre zlé poveternostné podmienky nebola žiadna letecká činnosť.

3. Rôzne:

Ďalší vlak s 14 vagónmi opustil ružomerský závod.

Budovanie opevnení: Nasadených je 9000 pracovných síl. Dokončené: 7000 metrov tankových prekážok, 9000 bežných metrov priekopy, 250 guľometných postavení, 200 protitankových krytov.

SÚA Praha. S 110-5-47/181. Originál, strojepis. (Z nemčiny preložila IK.)

449

1944, október 17. Londýn. — Záznam hlásenia pplk. M. Vesela k niektorým otázkam prípravy povstania v armáde a k ďalším vojensko-politickým problémom Slovenského národného povstania.

Slovenské poľní divize: Obě divize byly na plných stavech a vybaveny nejlepším materiálem. Bylo to jádro sil, s nimiž Golian počítal pro případ branného odporu. Generál Malár, který do příchodu Němců oběma divizím velel, nebyl sice předvídan jako jejich velitel v případě zásahu proti Němcům, věděl však zhruba o organizačních přípravách a nestavěl se jim na odpor. V daném případě měl jim veleli plk. Talský, který byl organizačně zapojen. Talský zklamal. Uletěl se svým štábem s několika letadly v době, kdy mu nepřítomnost Malárova dovolovala naprosto samostatné jednání. Tento nezodpovědný čin třeba kvalifikovati jako dezerci. Jeho odchodem nastal chaos, zvýšený energickým zásahem Němců proti oběma vyšším jednotkám. Zbytky uchýlily se do lesů a jsou dosud činny jako partyzánské jednotky. Malé části později navázaly styk s vlastními jednotkami na Střed. Slovensku (jednotlivci přicházeli ještě po 3—4 týdnech). Styk Golianův s oběma poľními divizemi byl ihned po odletu Talského přerušen.

Plukovník Talský: Podobně jako Imro byl protěžován politickou skupinou Ursínyho. Golian ani pplk. Vesel neměli k němu plné důvěry. Byl to oportunist, neschopný sebeobětování. Styk mezi Golianem a Talským nebyl tak těsný, jak by si to dokonalé přípravy vyžadovaly.

Pplk. Imro byl osobní přítel Talského a také podporován skupinou Ursínyho. Byl zapojen do odbojového hnutí od počátku r. 1943. Jednal s každým. Přikláněl se tam, kde předpokládal větší osobní prospěch. Kdyby se vrátil dnes na Slovensko, byl by celkem neškodným. Zvláštního upotřebení pro něho však není. Pokud je